Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

НАША ПРАЎДА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рада[illegible]рацыі: Вільня, Віленская [illegible]ńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена [illegible] гадз. штодна, апрача сьвяточных дзён. [illegible] істр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 21 — Вільня, Серада 15-га чэрвеня 1927 г. — Год I

Беларусы места Вільні.

19-га чэрвеня ў месьце Вільні адбудуцца выбары радных мястовага самаўраду. Пасьля роспуску старое мястовае рады, выбранае сем гадоў назад у зусім ненармальных абставінах ваеннага часу, насяленьне места ўрэшце атрымала магчымасьць абнавіць самаўрад новымі людзьмі. З гэтае магчымасьці мусім перадусім скарыстаць мы, беларусы.

Гаспадарка старое мястовае рады вялася ў такім кірунку, каб за зьбіраныя з усяго насяленьня места грошы здаволіць перадусім патрэбы найбагацейшых цэнтральных кварталаў. У цэнтры бачым мы і вадаправоды, і каналізацыю, і электрычнае асьвятленьне, і брукі, і тратуары,—пад той час, як па канцох места, дзе жыве беднага, аб усіх гэтых культурных здабычах зусім ня чутно, і хаты бедакоў тонуць у балоце, а вясной і ўвосені праз небрукаваныя вуліцы акраін нельга ні прайсьці ні праехаць, з прычыны неперахадных луж і топкага балота. Акраіны тонуць і ў цемры. Аб ачыстцы іх ніхто ня рупіцца. Вады часта нямашака ў цэлым квартале, а калі і ёсьць, дык часта—студні занячышчаны стокамі брудаў з суседніх шуметнікаў і г. п. І пад той час, як у багатых кварталах цэнтру снуюць нялічныя самаходы і аўтабусы, акраіны места зусім пазбаўлены ўсялякае камунікацыі...

Чаму гэтак робіцца?—Бо ў мястовай радзе засядалі дагэтуль бадай выключна прадаўнікі багацейшых клясаў люднасьці, якія [illegible]іліся выключна аб цэнтр, маючы на ўвеце ўласную выгаду, ды манючыся паказваць розным прыезным заграпічнікам „высокую культуру“ места — коштам заняпаду акраін. І за грошы мястовае беднаты паны радныя на банкетах паілі салодкімі вінамі розных „важных гасьцей“, прымаючы ад іх пахвалы за гасьцінасьць нашага места... А самае места—вялізарная большасьць насяленьня яго: людзі ад станка і варштату, — пад гэты час мясілі балота на сваіх далёкіх завулках, забытых „айцамі места“.

А найгорш жывецца тут беларускай беднаце.

Ня бачучы зусім ніякіх дабрадзействаў матар'яльнай культуры, беларуская бедната—работнікі, уласьнікі „хатак на кур'іх кожках“, старажы дамовыя і інш. — ня маюць ад мястовага самаўраду ніводнае крупінкі і культуры духовае. На польскія культурныя ўстановы, на польскія тэатры, заўсёды напалову пустыя, мястовая рада шчодрай рукой сыпле зьбіраныя з усяго насяленьня грошы. На розныя польскія школы, шкулкі і прытулкі, дзе дзяцей узгадоўваюць у духу ненавісьці да ўсяго няпольскага і некаталіцкага, — таксама грошы не шкадуюць. Але на дапамогу беларускай беднаце мястовыя касы грошы ніколі ня мелі. Дый ці-ж гэта не выглядае на насьмешку: мястовы самаўрад выдае на дапамогу бедным беларускім дзецям (у беларускім прытулку (ў Базыльянскіх Мурох) ажно... 120 зл. у месяц—па 20 зл. на душу для шасьцёх дзяцей! І гэтак бедакі—беларусы дзеля ўзгадаваньня дзяцей мусяць аддаваць іх у чужацкія школы і прытулкі, дзе за кусок хлеба іх адвучаюць ад сваей мовы і ўсяго роднага ды ўзгадоўваюць на „палякоў“... Калі-ж у Вільні заснавалася Беларуская Гімназія, знайшоўшы прыпынак у Базыльянскіх мурох, калі там-жа адчыніўся прытулак для беларускае беднаты, калі ўрэшце быў там адчынены Беларускі Музэй ім. Ів. Луцкевіча,—дык віленская мястовая рада пастанавіла зьвярнуцца да польскага ўраду з просьбай, каб стуль беларускія ўстановы былі выкінены на брук, ды каб муры аддалі палякам... І сяньня мы стаім перад хуткім зьдзейсьненьнем гэтага дамаганьня!

Бедната, работнікі, працоўная інтэлігенцыя наагул мусяць усе сілы свае накіраваць у той бок, каб на выбарах новае мястовае рады прайшлі ў яе не прадстаўнікі сытых і багатых, але бедных і галодных. А беларуская бедната мусіць імкнуцца да гэтага тым больш, бо-ж ведама, што сыты галоднаму не спагадае, а польская буржуазія знойдзе заўсёды супольны язык з буржуазіяй жыдоўскай, літоўскай ці беларускай, але ніколі не з беларускімі працоўнымі масамі.

Ясна, што віленскія беларусы—пераважна працоўная беднага — і ў часы [illegible], і пасьля ў мястовай радзе мусяць спадзявацца адно толькі на свае сілы, ды на еднасьць і саюз з працоўнымі масамі ўсіх другіх нацыянальнасьцяў сталіцы Заходняе Беларусі. А з імі разам пойдзе і тая беларуская працоўная інтэлігенцыя, якая не пайшла на выслугу буржуазіі пануючае нацыі. Усіх нас—бяз ніякае розьніцы — мусіць аб'яднаць на выбарах супольнае імкненьне здабыць у мястовай радзе месца для беларускага прадстаўніцтва: усе мы мусім згуртавацца пад сьцягам Беларускага Выбарнага Камітэту і падаць галасы за сьпісак, на якім пастаўлены імёны кандыдатаў нашага Камітэту.

ГЭТЫ СЬПІСАК: „Работніцкі Аб'яднаны Выбарны Камітэт“ Незалежнай Сац. Партыі, Лявіцы П.П.С. і Прафэсыянальных Саюзаў— № 15.

БЕЛАРУСЫ! Падгатаўляйцеся да выбарнае кампаніі! Тлумачце тым, хто гэтага не разумее, што ніхто не павінен змарнаваць свае права на галасаваньне дый усе мусяць падаць свой голас за сьпісак № 15.

Ува ўсіх справах і з усімі прытаньнямі звярачацца да **Беларускага Выбарнага Камітэту,** які зьмяшчаецца на вул. Субоч № 2 у гасьцініца „АНГЛІЯ“.

БЕЛАРУСКІ ВЫБАР. КАМІТЭТ.

На выбары.

Перад намі—цэлая чарга выбараў.

У гэту нядзелю адбудуцца выбары мястовага самаўраду ў сталічным месьце Заходняе Беларусі—Вільні. Сьледам за імі ў працягу лета будуць адбывацца перавыбары гмінных рад па вёсках. А хто ведае, ці пад восень ня прыйдзе чарод і на выбары ў Сойм і Сэнат?

Выбары, у якіх выступаюць з выбарнымі картачкамі ў руках народныя масы,—гэта заўсёды нязвычайна важны мамэнт у грамадзкім жыцьці краю. На іх маса прынамся на часіну адчувае, што яна—гэта *сіла*, што яна-ж — *жарало ўсялякае законнае ўлады*—ці то ў мясцовай гаспадарцы, ці ў дзяржаўным жыцьці. І нішто так не разьвівае сьвядомасьці масаў, як супольнае, дружнае выступленьне ў выбарнай *барацьбе*.

Падчырківаем: *барацьбе*, бо-ж у нашых варунках на выбарах найярчэй выяўляецца, хаця бяскроўная, але ўсё-ж вельмі вострая і *сацыяльная, і нацыянальная барацьба*, якая прадстаўляе істотную аснову жыцьця нашага краю наагул. Працоўнае сялянства і работнікі йдуць адзіным супольным фронтам проці пануючае ўва ўсей дзяржаве буржуазіі—прамысловай і зямельнай. Але адначасна для беларускіх працоўных масаў барацьба гэтая мае і нацыянальнае значэньне: бо-ж гэная пануючая буржуазія стараецца трымаць нашага селяніна й работніка ня толькі ў сацыяльнай залежнасьці ад сябе, але і ў нацыянальнай няволі, бо яна імкнецца абярнуць беларускі народ у свайго роду „гной“ для культуры ці то польскай, ці, як было й да сусьветнае вайны і вялікага пераваропу ў былай Расеі,—для культуры расейскай, аб чым ня могуць забыцца расейскія эмігранты й па сягоньняшні дзень.

Гэтак і на выбарах у самаўрады па местах, і на выбарах гмінных радаў у вёсках беларускі работнік, селянін і працоўны інтэлігент мусяць прыняць самае чыннае ўчасьце. Але мы мусім наперад сказаць, што на сёлетніх выбарах першы раз наша выбарная барацьба меціме *новага ворага* ў асобе ня толькі чужацкае буржуазіі, але і яе „беларускага хваста“. Мы маем на думцы ўсе гэныя дробныя групкі „нашых“ сельсаюзьнікаў, хадэкаў, павлюкевічаўцаў, ды ўмястоўшчыкаў, якія—хоць пад рознымі сьцягамі — ўсе йдуць *поруч з пануючай буржуазіяй*, паскольку справа йдзе аб *сацыяльнае* пытаньне. І для беларускага селяніна ці работніка, які шлях да вызваленьня бачыць у клясава-нацыянальнай барацьбе арганізованае масы, роўна небясьпечнымі зьяўляюцца і сельсаюзьнікі—і хадэкі, і павлюкевічаўцы — і ўмястоўшчыкі. Бо-ж усе яны баяцца арганізаванага народу, бо ўсе роўна ўстаўляюць палкі ў колы сялянска-работніцкім арганізацыям, бо ўсе сваю карысьць бачаць у захаваньні на вечныя часы сучасных сацыяльных адносінаў на нашай зямлі.

Беларускія партыйныя групкі з буржуазнай ідэалёгіяй ужо самі пацьвярдзілі наш пагляд на іх. Бо-ж чым, калі ня імкненьнем абаламуціць масу і разьбіць беларускія галасы, зьяўляецца выступленьне на віленскіх выбарах „Сялянскага Саюзу“, самае імя якога сьведчыць, што ў месьце, дый яшчэ вялікім месьце, ён ніякага грунту мець ня можа—хаця-бы з увагі на тое, што сваю „дзеяльнасьць“ распачаў з цкаваньня вёскі проці места?! Чым, калі ня службай адміністрацыі і абшарнікам, зьяўляецца агітацыя павлюкевічаўскіх „молодцов“, якія—за добрую аплату, ці то за асаблівую „палітычную амністыю“ за старыя грахі проці буржуазіі,—агітуюць у адным кірунку: каб сяляне не выбіралі былых „грамадаўцаў“?!

Дык вось, гаворачы аб супольным і дружным выступленьні на сёлетніх выбарах сацыяльна і нацыянальна сьвядомых беларускіх сялян і работнікаў, мы разумеем пад гэтымі славамі супольнае і дружнае выступленьне тых элемэнтаў, якія *выразна стаяць на клясавым—сялянска-работніцкім становішчы*. Мы разумеем, што пры ўкладаньні выбарных кандыдацкіх сьпіскаў клясава сьвядомыя беларусы не павінны даваць на іх месца прадстаўніком беларускае буржуазнае ідэалёгіі,—ня кажучы ўжо аб прадстаўнікох польскае ці расейскае буржуазіі. Галасаваньне па сьпіскам акурат дае магчымасьць *выкінуць за борт нашага грамадзкага жыцьця ўсіх тых, што служаць чужым багам*.

Гэту задачу сьвядомыя беларускія масы і павінны выканаць на набліжаючыхся выбарах.

Да забойства радавага пасла.

Камунікат радавага ўраду.

Радавы ўрад выпусьціў афіцыяльны камунікат, у якім паміж іншым піша:

У сувязі з дзерзкім забойствам Войкова, якое ёсьць рэзультатам цэлага раду беспасрэдных і пасрэдных нападаў з боку англійскага ўраду на радавыя ўстановы заграніцай, радавы ўрад лічыць патрэбным апублікаваць факты, якія сьведчаць аб рабоце англійскага ўраду і ягоных агентаў на тэрыторыі СССР.

Далей радавы ўрад пералічае цэлы рад выпадкаў арыштаў рознага роду агентаў, паміж якімі быў, напрыклад, С. Дж. Рылей, капітан англійскага паветранага флёту, галоўны арганізатар ведамага замаху Леккарта. Гэты Рэлей сам прызнаўся, што быў высланы ў СССР дзеля арганізацыі тэрорыстычных актаў і паўстаньняў, атрымаўшы на гэта асабістыя інструкцыі ад... англійскага міністра Скарбу Чэрчыля! Навет сёлета быў ладжаны рад замахаў на найвыдатнейшых дзеячоў радавага ўраду—Бухарына, Рыкава, Сталіна,—ды рад тэрорыстычных замахаў масавага характару, якія, паводле камунікату, стаялі ў беспасярэдняй сувязі з консульскім аддзяленьнем англійскай місіі ў Маскве. Апошнім замахам была спроба ўзарваць у паветра гмах ГПУ у Маскве—з помачай бомбы вагой 4 кіляграмы. Бомба аказалася ў англійскай абалочцы, а нафаршаваная францускім мэлінітам (род пораху страшэннай сілы), што сьведчыць аб заграпічным паходжаньні замаху.

Востры тон радавай прэсы.

Радавыя газэты з 9 чэрвеня вельмі востра пішуць ня толькі аб Англіі, але і аб Польшчы—у сувязі з забойствам п. Войкова „Известия“ і „Правда“ пішуць, што „замах—гэта іскра, кінутая ў бочку з порахам“. „Эканомическая Жизнь“ называе замах—сыгналам да вайны. Прэса трэбуе ад польскага ўраду—разьвязаньня ўсіх расейскіх манархічных арганізацыяў у Польшчы.

Радавае Радыё сцьвярджае агульнае абурэньне па ўсяму СССР, выклікананае забойствам, што выразілася ў мітынгах, дэманстрацыях, рэзалюцыях. Рэзалюцыі ўсе аднолькава бачаць у замаху руку, кіраваную Англіяй, пратэстуюць проці „новай правакацыі з боку імпэрыялістаў“, ды трэбуюць ад радавага ўраду рашучай акцыі проці „дзеяльнасьці фашыстаўскіх бандытаў“.

Практычным рэзультатам усіх гэтых праяваў абурэньня насяленьня СССР, як сцьвярджае Радыё, зьяўляецца ўсіленьне баявой здольнасьці ды ваеннай гатоўнасьці Радаў...

Адказ польскага ўраду на радавую ноту.

9 чэрвеня польскі ўрад ужо аддаў праз свайго пасла ў Маскве адказную ноту ураду СССР.

У ноце польскі ўрад яшчэ раз выражае свой жаль і абурэньне з прычыны забойства радавага пасла на польскай тэрыторыі. Польскі ўрад тым больш балюча адчувае факт забойства, што здае сабе справу з паляпшэньня ўсьцяж палітычных адносінаў Польшчы з СССР, да чаго так значна прычыніўся неаджалаванай памяці пасол Войков. Але польскі ўрад ня можа прызнаць сувязі між пералічанымі ў радавай ноце фактамі (налётаў на радавыя прадстаўніцтвы заграніцай) і забойствам пасла СССР у Польшчы. Расейскія эмігранты карыстаюцца ў Польшчы правам азылю (бясьпечнага пабыту), але Польскі ўрад забараняе ім у сябе ўсялякую пляновую акцыю проці замежных дзяржаваў. Дзеля таго Польскі ўрад не прызнае сябе адказным „за ўчынак шаленца, які, як здаецца, вынікае з першых крокаў сьле-

дэтва, зрабіў замах саматугам — бяз супольнікаў"...

Польскі ўрад адмаўляецца ад адказнасьці тым больш, што сам п. Войков адмовіўся ад сталай аховы яго асобы, якая істнуе для ўсіх іншых паслоў.

Але, ня гледзячы на гэта, Польскі ўрад, кіраваны найлепшымі пачуцьцямі і намерамі, гатовы найбольш прыхільна разглядзець дамаганьні ўраду СССР у справе адшкадаваньня сям'і забітага пасла, каб чым можна зьменшыць крыўду, якую зрабіла ей забойства.

Цікаўнае запярэчаньне.

Агенцкія тэлеграмы паведамілі, быццам Чычэрын пры спатканьні з Штрэзэманам заявіў, што „замах на пасла Войкова не адаб'ецца на польска-радавых адносінах".

Цяпер нямецкія газэты зьмяшчаюць афіцыяльнае запярэчаньне Чычэрына: ён не казаў гэтага...

Адозва англійскіх камуністаў.

Камуністычная партыя Англіі выдала адозву, у якой заяўляе, што кроў таварыша Войкова падае на галовы англійскіх міністраў.

Тэлеграма кангрэсу англійскіх каапэратараў.

Кангрэс англійскіх каапэратараў выслаў каапэратывам СССР тэлеграму, у якой выражае жаль з прычыны забойства пасла Войкова.

Англійская прэса аб забойстве.

Англійскія газэты ўсе бяз вынятку называюць „сьмешнымі" заявы маскоўскай прэсы аб тым, што адказнасьць за забойства Войкова кладзецца на Англію. Газэты, згодна з англійскай традыцыяй (?!), абураюцца проці ўсялякага палітычнага забойства, але дадаюць, што асоба Войкова, аднаго з арганізатараў забойства царскай сям'і, не выклікае ні ў каго, апроч бальшавікоў, асаблівага спачуцьця. Газэты пішуць, што ніякай сусьветнай змовы проці СССР няма. Папросту толькі сьвет пачынае вызваляцца ад бальшавіцкай заразы...

Літоўскае афіцыяльнае агенцтва аб замаху на Войкава.

Літоўскае афіцыяльнае тэлеграфнае агенцтва зьмяшчае быццам атрыманую з Варшавы такую інфармацыю:

„Некатарыя газэты (ў Варшаве) надрукавалі гутарку з адным з паслоў Польскага Сойму, які заявіў, што забойства пасла Войкова з ведама II аддзелу Генаральнага Штабу (Польскага) дый зьвязана з падрыхтаваньнямі Пілсудскага да вайны з Радавай Расеяй. Пасьля забойства (быццам) мае наступіць напад на тэрыторыю СССР арганізаваных польскім Генаральным Штабам атрадаў Балаховіча і Пятлюры!!! Ня выключана ў далейшым і запраўдная вайна з СССР"...

Як на афіцыяльнае агенцтва, дык — цікаўна, тым болей, што... Пятлюра даўно ўжо ня жыве!

Праводзіны цела Войкова.

10 чэрвеня ў палове 8-ай гадзіны раніцы з вялікай урачыстасьцю перавезена цела пасла Войкова на вакзал дзеля адсылкі ў СССР.

Прысутнымі, апрача прадстаўніка пана Прэзыдэнта Рэспублікі, былі прадстаўнікі польскага ўраду з віцэ-прэм. Бартлем на чале, ды ўвесь дыпляматычны корпус (паслы замежных дзяржаў) на чале з францускім паслом Ляроппам. У ўрачыстасьці прымалі ўчасьце войскі, якія стаялі сьцяной уздоўж усяго шляху да вакзалу і аддалі ваенныя ганоры нябожчыку. Каля 9 гадз. цягнік ад'ехаў у СССР.

Труну ў часе паходу нясьлі сябры радавага пасольства з радцай Ульянавым на чале. Праводзілі цела масы народу.

Апошнія ганоры на граніцы.

ПАТ паведамляе, што цягнік з целам пасла Войкова быў спатканы на граніцы пачэсным караулам 87 палка польскай арміі і прадстаўнікамі мясцовых уладаў. Апрача таго, над цягнікам зьявілася эскадра паветранага флёту, якая маніфэставала ў чэсьць нябожчыка. Перадача труны радавым уладам адбылася афіцыяльна на ст. Коласава, дзе аркестры чырвонай арміі ігралі Інтэрнацыянал. Зараз адбыўся мітынг, на якім гаварыліся прамовы агітацыйнага зьместу...

Дэманстрацыя варшаўскіх камуністаў.

У часе перавязеньня цела Войкова на вагзал паліцыя прыняла асаблівыя меры бясьпечнасьці. Але ўсё-ж не абыйшлося бяз выпадкаў. Камуністычная моладзь, як пішуць варшаўскія газэты, некалькі разоў зьбіралася ў некалькіх мясцох, старaючыся прарваць кардон паліцы, што акружала паход, ды выкрыківала розныя агітацыйныя лёзунгі ў зьвязку з забойствам Войкова. У рэзультаце—некалькі асоб крэпка пабіты—як з боку камуністычнай моладзі, таксама і з боку публікі. 10 асоб навет ранены.

Хто будзе наступнікам Войкова?

Польскія газэты зьмяшчаюць чуткі, атрыманыя быццам з Масквы, аб тых кандыдатах, якія канкуруюць на месца радавага пасла ў Польшчы. Гэта—п. п. Лёрэнц, пасол у Латвіі, Стомоняков, сябра калегіі камісарыяту замежных спраў, Розэнгольц, які толькі-што выехаў з Лёндану, і Аралов, выдатны дыплямат СССР.

Ці будзе дапушчаны прадстаўнік радавага ўраду да сьледзтва?

Як ведама, радавы ўрад у сваей ноце выразіў жаданьне, каб яго прадстаўнік быў дапушчаны да ўчасьця ў сьледзтве ў справе забойства пасла Войкова. На гэтае дамаганьне адказаў у гутарцы з амэрыканскім журналістам, едучы праз Бэрлін, мін. Залескі. Ен заявіў, што—на падставе істнуючых у Польшчы законаў — кожны пакрыўджаны мае права на беспасрэднае ўчасьце ў сьледзтве. „Польскі ўрад тлумачыць так шырока гэтае права, што прызнае пакрыўджанай у справе Радавую Дзяржаву. Дзеля таго прадстаўнік СССР Ульянов **будзе мець** магчымасьць прымаць учасьце у сьледзтве".

Трэба адзначыць, што толькі што польская прэса паведамляла — з афіцыяльных крыніц (?)—быццам урад згаджаецца дапусьціць да ўчасьця ў сьледзтве толькі **ўдаву** забітага пасла **дый то**—асабіста (?!).

Якім судом будуць судзіць забойцу?

Трэба думаць, што забойцу пасла Войкова, Кавэрду, будуць судзіць звычайным, а не даразным судом. Даразны суд пагражае карай сьмерці. Звычайны суд дае магчымасьць шырэй і глыбей выясьніць палітычны бок справы, ды сувязь забойцы з яго супольнікамі, калі яны істнуюць... З другога боку, звычайны суд дае магчымасьці цывільнай позвы пакрыўджанай сям'і — аб адшкадаваньне.

Міністар Залескі ў тэй-жа гутарцы ў Бэрліне заявіў, што аканчальна „справу вырашыць пракурор ці суд". Трэба-ж думаць, што пракурор атрымае тады ад п. міністра „дырэктыву", якая пэўна-ж будзе мець і пэўны **палітычны характар**. А з вышэй падананага можна думаць, што радавы ўрад выразіць сваю заінтэрэсаванасьць якраз—у звычайным парадку судовай расправы.

У апошні мамэнт выясьнілася, што судзіць Кавэрду будуць даразным судом, які адбудзецца ў гэту сераду.

Абарона Кавэрды.

Абарону Кавэрды, па просьбе яго маткі, узяў на сябе бясплатна віленскі адвакат Андрэеў.

Расстрэл 20 манархістау у С.С.Р.Р.

Маскоўскае Радыё паведамляе:

Дзеля таго, што белагвардзейскія манархічныя арганізацыі перайшлі да тэрорыстычных актаў, калегія ГПУ пастанавіла расстраляць ніжэйпералічаных асобаў. Далей пералічаюцца 20 найбольш выдатных павадыроў розных процірадавых арганізацыяў, якія ў розны час былі арыштаваны і знаходзіліся ў вастрогах СССР. Сярод расстраляных ёсьць ведамыя афіцэры і генаралы царскай арміі, журналісты, адвакаты, дыплёматы. Першы у сьпіску стаіць стары дзеяч кадэцкай партыі, кн. Павал Долгоруков, які некалькі разоў, пераапрануты ў сялянскую вопратку, перахадзіў граніцу, езьдзіў па ўсяkаму СССР, ды ўрэшце папаўся.

Уся англійская, француская, нямецкая і іншая замежная прэса абураецца на гэты расстрэл бяз суда. Толькі камуністычныя газэты ў Нямеччыне называюць яго „актам абароны работніцкага ўраду". Радавая апазыцыя, як даносіць нямецкая прэса, таксама быццам пратэстуе проці ўзнаўленьня тэррору ў СССР у гэткай форме. Нямецкая-ж агенцтва даносіць з Масквы, быццам найвышэйшы ваенна-рэвалюцыйны Трыбунал загадаў ГПУ даставіць яму ўсе дакуманты, што датычаць справаў 20 расстраляных контр-рэвалюцыянэраў.

Найвышэйшы Трыбунал павінен быў зрабіць гэта перад выкананьнем праз ГПУ сваей пастановы, якая, як сцьвярджае навет прыхільная да Радаў замежная прэса, толькі маральна пашкодзіць у сьвеце СССР.

Камунікат маскоўскага Радыё падае гэткі сьпісак расстраляных:

1. Павал Долгоруков, б. князь, адзін з кіраўнікоў загранічных манархічных арганізацыяў, які нелегальна прыехаў у СССР праз Румынію.

2. Эльвэнгрэн, афіцэр, падгатаўляў разам з англійскім афіцэрам Рэйлі замах на Чычэрына, калі той праяжджаў праз Бэрлін на Гэнуэзскую Канфэрэнцыю.

3. Малевіч-Малевскі, афіцэр гвардыі, агент англійскай разьведкі ў Пэрсіі, высланы ў 1927 г. ў СССР дзеля шпіяніжу.

4. Еврэінов, б. консул, служачы Дзяржаўн. Банку, які даваў англійскаму паслу Годжсону ў Маскве інфармацыі.

5. Скальскі, які перадаваў інфармацыі аб ваеннай прамысловасьці ў СССР англійскаму агенту ў Фінляндыі Бунакову.

6. Попов, б. афіцэр, вярнуўся з Францыі з даручэньнем ад б. царскага пасла Маклакова—дзеля контррэвалюцыйных мэтаў.

7. Щэгловітов, сын генарала, займаўся шпіянажам для загранічных ваенных штабаў.

8. Вішняков, учасьнік манархічнае арганізацыі, якая была ў сувязі з эмігрантамі.

9. Сусалін, палк. арміі Врангеля, арганізатар няўдалага замаху на Красіна ў 1926 г.

10. Мураков, купец, які фінансаваў манархічныя арганізацыі ў СССР.

11. Павловіч, былы старшыня кіеўскай манарх. арган. „Двухгаловы Арол".

12. Нарышкін, б. афіцэр, сэкрэтна служыў некалькім чужаземным пасольствам ў Маскве.

13. Попов-Каратов, які прыехаў на Украіну разам з капітанам Урэнюком дзеля арганізацыі паўстаньняў.

14. Мікулін, камэргер і сябра Дзяржаўнай Рады (царскай), уласьнік кватэры, дзе хаваліся прыяжджаўшыя з—за-граніцы тэрорысты.

15. Лінев, б. афіцэр, працаваў па даручэньням сябры англійскай місіі Чэрнока.

16. Коропенко, кап. арміі Колчака, даваў ваенныя інфармацыі паўнамоцніку англійскага ўраду Годжсону ў Маскве.

17. Гурэвіч, рыхтаваў замах на Бухарына, Рыкова і Сталіна.

18. Мазурэнко, б. аф. арміі Колчака, даваў шпіёнскія інфармацыі англійскаму паслу Годжсону аб ваенным транспарце.

19. Анненков, ён-жа Махров, ён-жа Арсеньев, б. афіцэр арміі Юдзеніча, прыехаў у 1927 г. з даручэньня парыжскіх манархістаў.

20. Мешчэрскій, б. князь і абшарнік, кіраваў актыўнай працай на карысьць Мікалая Мікалаевіча.

„Есаул Якаўлеў".

„Кур. Поранны" са слоў свайго віленскага карэспандэнта паведамляе, быццам мясцовая паліцыя выкрыла тэрорыстычную арганізацыю манархістаў, на чале якой стаіць даўно нейкі „Есаул Яковлев". Гэты Яковлев быццам карыстаецца вялікімі сымпатыямі з боку віленскай расейскай моладзі (?). Далей газэта піша, быццам гэты Яковлев „меў вялізарны ўплыў ды аўтарытэт сярод расейскай эміграцкай калёніі ў Вільні". Падробнасьці сьледзтва трымаюцца ў вялікім сэкрэце.

Так піша варшаўская газэта.

Што знайшла ці выкрыла віленская паліцыя, мы—дзеля „вялікага сэкрэту"—ня ведаем. Ведаем толькі, што Яковлев выпушчаны на волю, бо ў газ. „Слово" зьявілася „гутарка" з ім. Наскольні мы чулі, „Есаул Яковлев", які выдае сябе тут то за „палкоўніка", то за „камандзіра кавалерыйскай дывізіі", ніякага „ўплыву" ані „аўтарытэту" сярод паважных расейскіх кругоў ня мае.

Маральная гніль.

Дзеля характэрыстыкі тэй атмасфэры, у якой павадыры расейскіх манархістаў узгадоўваюць расейскую моладзь,—падаем тут некалькі выняткаў з „Дзесяцёх Расейскіх Запавядзяў", пашыраных у нашым краю ў спэцыяльных лістоўках.

Хаця лістоўкі гэтыя—нікім не падпісаныя, аднак, заклік іх ісьці пад каманду „апошняга, пастаўленага законнай расейскай уладай, вярхоўнага глаўнакамандуючага расейскай арміі, вялікага князя Мікалая Мікалаевіча", паказывае, скуль яны йдуць.

У пятай „запаведзі" чытаем:

„Памятай, што Камісарская Улада Трэцяга Інтэрнацыянала ня ёсьць законная Расейская Улада, але ўлада інародцаў, самазванцаў і ашуканцаў. Яна зьмяніла самае імя Расеі, яна ненавідзіць усё расейскае. **Прысяга дадзеная ей — ня прысяга.** Яна ня мае вагі перад Богам і сумленьнем"...

А вось яшчэ больш характэрная шостая „запаведзь":

„Памятай, што партыя камуністаў — твой закляты вораг. Яна ашукала і закавала ў ланцугі Расею. **Кожын шчыры і запраўдны камуніст** у тваіх вачах—**вонках закону.** Хай будзе ён табе, бы шалёны зьвер. **Забіць яго—граху няма**"!

Ня дзіва, што — пад уплывам такога „маральнага ўзгадаваньня"—растуць душагубы, якія лічаць, што забіць ідэйнага — **і асабліва ідэйнага**—палітычнага ворага—ня грэх! Мо' дзіва тое, што падобная „літэратура" свабодна пашыраецца па ўсім нашым краю....

Барыс Кавэрда.

7-га чэрвеня с. г. Барыс Кавэрда забіў радавага пасла ў Варшаве Войкова. Гэта вестка летам маланкі абляцела ўвесь сьвет.

Усе краёвыя і загранічныя газэты амаль аднадумна выказалі свае абурэньне з прычыны гэтага ганебнага забойства.

На вялікі жаль, некаторыя газэты карысталіся ня зусім дакладнымі інфармацыямі, характэрызуючы забойцу, як змагара і барацьбіта за царскую Расею.

Хай-жа жменька сабраных намі данных аб асобе забойцы праліюць крыху сьвятла на тую гнілую атмасфэру, у якой нарадзілася, узгадавалася і... зьдзейсьнілася думка аб злачыньстве.

Таварышы Кавэрды па беларускай гімназіі памятаюць яго, як добрага, здольнага і стараннага вучня. Цяжкое матар'яльнае палажэньне змушае Кавэрду кінуць гімназію і пайсьці на службу ў клюб Валэйшы. Там ён днём працаваў у рэдакцыі „Грамадзкага Голасу", а ночай пальнаваў у клюбе пры дзьвярох, каб у пару папярэдзіць аб паліцэйскай небясьпецы гульцоў, якія ў зачыненых кабінэтах гулялі ў газардовыя гульні.

Калі гэтак-званае „Грамадзянскае Сабраньне" разам з „Грамадзкім Голасам" перайшло ў рукі Павлюкевіча, да яго перайшоў і Кавэрда. Тут Кавэрдзе выпала на долю трудная задача: „раздабыць" якім-хоч спосабам з рэдакцыі „Змаганьне" адрасы падпішчыкаў гэтае газэты — для Павлюкевіча. Спрытнасьць, якой была выканана гэна задача, зварачое ўвагу Павлюкевіча на Кавэрду, і апошні хутка стаецца як-бы ад'ютантам Павлюкевіча. Кавэрда з экспэдытара газэты робіцца карэктарам, чуць-што не тэхнічным рэдактарам і асабістым сэкрэт. Павлюкевіча.

Кавэрда ўвесь з галавой акунуўся ў тым балоце маральнай гнілі і дэмаралізацыі, якая панавала ў абозе казённых паляпафілаў Павлюкевіча. Там яму прышлося стыкацца з цэлай масай розных падазроных тыпаў, якіх расейская рэвалюцыя выкінула за борт жыцьця. Былі там здэгенэраваныя царскія афіцэры, палкоўнікі, навет і генаралы, якія па ўтраце цара-таты таргавалі сабой, сваімі пераконаньнямі, сумленьнем і чым хочаце, ды ня цураліся самай агіднай „работы", абы „чэсна" зарабіць *„рюмочку водки"*. Былі там і балахоўцы, і савінкоўцы, і калчакоўцы, і дзенікінцы, і врангельцы і ім падобныя элемэнты. Павлюкевіч, сам расеец, спрытна падшываецца пад беларускае імя і творыць з гэных „былых людзей" (пераважна расейцаў) гэтак-званую „палянафільскую" групу, называючы яе перш „Тымчасовай Беларускай Радай", а пасьля „Нацыянальнай Радай", дый выдае палянафільскі лісток „Грамадзкі Голас", перайменаваны пасьля на „Беларускае Слова", якое час ад часу выходзіць і цяпер. У газэце сваей Павлюкевіч дзіка нападае на ўсе беларускія ўгрупаваньні, а з асаблівай заядласьцяй на „Грамаду". Пасьля выхаду Друцкага-Падбярэзкага і Кабычкіна са складу рэдакцыі, Павлюкевіч застаецца толькі з Кавэрдай, які перакладае на беларускую мову ўсе тыя артыкулы, якія піша папольску і парасейску нечая спрытна ўкрытая рука, сыстэматычна вядучы проці-беларускую пагромную працу.

У мінулым годзе выходзіць у Вільні родная сястра „Беларускага Слова"—„Новая Россія", друкаваная парасейску з моцным „палянафільскім" пахам. Абедзьве гэты газэты друкуюцца ў аднэй друкарні „Nowoczesnej" (на Біскупскай вул. № 12). Вось там стыкаецца малады Кавэрда з рэдактарам „Новай Россіи"—Яковлевым. Працуюць у адным карэктарскім габінэце. Там знаёміцца Кавэрда з разнароднымі тыпамі „бывших людей" — з расейскага абозу, бадай выключна манархістамі. Вось, тут і пачаў чэрпаць сабе Кавэрда натхненьне да свайго „вялікага", „напалеонаўскага дзела".

Будучы вельмі далёка ад тых кругоў, якія праз чатыры гады акружалі Кавэрду, мы на вялікі жаль ня можам падаць фактаў бліжэйшай лучнасьці Кавэрды з манархістамі, але, што такая лучнасьць паміж Павлюкевічам, Кавэрдай і Якавлевым істнавала, аб гэтым гаворыць шмат чаго. Гэтак, напрыклад, Павлюкевіч быў зацікаўлены, каб якаўлевічаўская „Нова Россія" выходзіла ў свой час і навет часта затрымліваў сваю газэту, дбаючы аб тое, каб манархістычная „Новая Россія" ня спозьнілася з выхадам у сьвет. У часе канфлікту Павлюкевіча з наборшчыкамі газэты ён хацеў перанесьці друкаваньне газэты „Беларускае Слова" ў другую друкарню, але ставіў варунак абавязкава перанесьці туды і „Новую Россію". І дарэмна Павлюкевіч тлумачыўся перад карэспандэнтам польскае манархістычнае газэты „Słowo", што: „przekonaniami politycznemi Borysa (Кавэрды) nikt się z nas nie interesował. Uważano go za młodego chłopca". „Ведае кот, чые сала зьеў, і хвастом круцe", — гэтак і Павлюкевіч. Калі малады Кавэрда і запраўды ня меў палітычных перакананьняў, дык Павлюкевіч і Якавлев пастараліся накінуць яму свае „перакананьні". Ніхто іншы як „Беларускае Слова" і „Новая Россія" запалілі маладога Кавэрду да „героическаго подвига за порабощенрую Россію", якой, праўду кажучы, ён зусім ня знаў і якая яму, не павінна была быць дорага, бо Кавэрда калі і быў у Расеі, дык быў зусім яшчэ хлапчуком гадоў трынадцацёх.

Каб як найлепш выкарыстаць Кавэрду і зрабіць яго аружжам дзеля сваіх мэтаў, яго пастараліся перадусім здэмаралізаваць фізычна і духова. Тая атмасфэра, якая панавала сярод паўлюкевічавых „палёнафілаў", была для гэтага як найлепшым срэдзтвам. Кожнаму ведама, з якога элемэнту складалася рэдакцыя „Беларускага Слова": панаваў там вечна п'яны чад. У мінулым годзе, калі паўлюкевічава рэдакцыя мясьцілася ў готэлі Сакалоўскага, аб некатарых сябрах рэдакцыі сярод віленскага грамадзянства ходзіць шмат жаклівых апавяданьняў. Ізноў-жа ў гэтак званай „Беларускай Хатцы", дзе абыгрываюць людзей у лёто, Кавэрда, як пісала „Виленское Утро", часта выігрываў вялікія стаўкі. І так памаленьку, але няўхільна дэмаралізаваўся, пакуль не апусьціўся да сяньняшняга стану...

Гэтая атмасфэра й падыктавала Кавэрдзе думку аб забойстве радавага пасла, і ў рукі яго ўлажыла рэвальвэр. Мо' ў гэтым бачыў ён выхад з свайго маральнага заняпаду? На гэта хіба сам ён адкажа — на судзе.

М.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Англійская эскадра ў Гдыні.

У польскі порт Гдыню прыбыла англійская эскадра ў лічбе 5 ваенных караблеў малых разьмераў.

Што будзе з пазыкай?

„Роботнік“ піша, што польская прэса, заняўшыся справай забойства радавага пасла, зусім забылася аб пазыцы, якая ўжо мела быць даўно падпісана абедзьвюма старонамі... Чамусьці ж справа ізноў неяк адкладаецца. Газэты падалі, што, замест таго, каб падпісаць умову ў Варшаве, як гэта, здавалася, было пастаноўлена, (бо ж дзеля гэтага і прыехалі ў Варшаву з Парыжу паўнамоцнікі банкіраў),—цяпер як гэтыя паўнамоцнікі банкіраў, так і паўнамоцнікі Польскага Банку ізноў 10 чэрвеня паехалі ў Парыж... Ці падпісана нарэшце ўмова, ці не?!

Зьезд „Вызваленьня“.

У Варшаве абдыўся кангрэс партыі „Вызваленьня. З прамоваў аратараў ды прынятых ужо ў першы дзень рэзалюцыяў віддаць вялікае расчараваньне навет і гэнае партыі адносна да сучаснага ўраду.

Рэзалюцыі сцьвярджаюць, што ўрадавая „барацьба з партыйнасьцю“ шкодзіць на практыцы толькі левым партыям. Але адначасна з гэтай „барацьбой з партыйнасьцю“ ўрад сам творыць новыя партыі, прыхільныя да сябе, бо такіх сярод істнуючых — амаль што няма. Боручыся з лявіцай урад акружае асаблівай апекай ды аховай розныя свае партыі, навет—кансэрватыўныя, навет — манархічныя...

У рэзультаце кангрэс даручыў управе і клюбу „больш крытычна аднасіцца да ўраду“. Кангрэс трэбуе роспуску Сойму і новых выбараў у загаданы законам час—паводле нязьмененай ордынацыі, згаджаючыся толькі на зьмену, якая дазваляе рабіць „саюз кандыдацкіх сьпіскаў“.

Заграніцай.

Спатканьне Залескага з Брыянам.

Прыехаўшы ў Парыж, мін. Залескі зараз жа быў прыняты, разам з польскім паслом Хлапоўскім, мін. Брыянам, ды меў з ім вельмі важную гутарку. Гутарка датыкала магчымых палітычных пасьледзтваў забойства пасла Войкова і справы нямецкіх крэпасьцяў на польска-нямецкай граніцы.

Спатканьне Чычэрына з Штрэзэманам.

7 чэрвеня ў Бадэн-Бадэн прыехаў Чычэрын. Спатканьне яго з Штрэзэманам мела адбыцца ў вечар таго ж дня.

Прамова Ворошылова.

На сабраньні работнікаў Ворошылов сказаў прамову, у якой паміж іншым заявіў:

„Англія пасьля разрыву дыпляматычных зносінаў з СССР павінна была-б абвясьціць вайну СССР. Але англійскі ўрад ашукаўся ў сваіх спадзяваньнях. У рашучы мамэнт буржуазныя дзяржавы, на якія рахавала Англія, ашукалі яе надзеі. Нямеччына, Францыя, Італія, Польшча, Балтыцкія дзяржавы—самі азначалі сабе адносіны з СССР, але адмовіліся ў кожным разе датарноўвацца да плянаў англійскай палітыкі. Але, ня гледзячы на гэта, англійская буржуазія не паклала ані рук, ані аружжа. — Ня сёньня ані заўтра, трэба думаць, вайна не ўзгарыцца. Але падзеі разьвіваюцца з такой хуткасьцяй, што мы павінны быць прыгатаваны да ўсялякіх магчымасьцяў, якія рыхтуе нам будучына“...

Праверка баявое здольнасьці чырвонай арміі.

Нямецкія крыніцы кажуць, што віцэ-старшыня Военна-Рэвалюц. Рады Каменев атрымаў даручэньне зрабіць праверку баявое здольнасьці часьцей чырвонай арміі. Кожная часьць павінна зараз-жа паведаміць, чаго ёй нехапае дзеля таго, каб яна магла безадкладна выступіць у паход... Гэты загад выклікаў чуткі аб блізкасьці мабілізацыі. Паводле Тухачэўскага, чырвоная армія, змабілізаваўшы толькі 4 малодшыя гадавікі, будзе мець 2 міл. 300 тыс. чалавек.

Забойства старшыні менскага Г.П.У.

З прычыны забойства пад Менскам старшыні менскага Г.П.У. Опенскага, Радавы Урад аб'явіў Менскі вокруг на палажэньні ўсіленнай ахраны.

Суд над польскімі шпіёнамі.

4 чэрвеня ў менскім судзе разглядалася справа 2 палякоў з мястэчка Плешчаніцы, якіх вінавацілі ў супрацоўніцтве з польскай разьведкай. Абодва засуджаны на 10 гадоў цяжкага вастрогу.

Гіндэнбург мае адмовіцца ад прэзыдэнцтва

Венская прэса паведамляе, быццам Гіндэнбург пастанавіў 20-га кастрычніка у дзень, калі яму скончыцца 80 гадоў, злажыць з сябе прэзыдэнцтва.

Ізноў крызіс ураду ў Румыніі.

Толькі-што створаны—па загаду караля габінэт Штырбэя, як пішуць газэты, — зусім няжыцьцяздольны. Старшыня ўраду ня здолеў навет набраць у свой габінэт поўнага складу міністраў. І Урад, які—па думцы караля—павінен быў абыймаць усе партыі, адмовіліся ўвайсьці павадыры найвялікшых з іх. Газэты, пішуць, што Штырбэй мае зараз-жа выйсьці ў адстаўку, а новы ўрад мае тварыць стары выпрабаваны ў часе вайны спрытны круцель-палітык Братыяну.

Кітайская хатняя вайна.

З Шанхаю паведамляюць, што паўдзённыя арміі ізноў здабылі вялікую перамогу над арміямі Чанг-Тсо-Ліна. Пасьля крывавага бою, які трываў 36 гадзінаў, нацыянальныя арміі адкінулі паўночную армію і занялі важнае места Хан-Чэанг. Паўночная армія палажыла на месцы бою некалькі тысячаў забітых і раненых.

Уплыў павадыроў паўдзённых арміяў расьце на ўсей поўначы, ня гледзячы на страшэнны тэрор з боку Чанг-Тсо-Ліна...

Цікаўная гутарка Чанг-Кай-Шэка.

У гутарцы з прадстаўнікамі прэсы Чанг-Кай-Шэк заявіў, што ён ідзе разам з чырвонымі ўладамі Ханькоў толькі на ваенным, але не палітычным фроньце. Ен мае надзею, што ханькоўскі ўрад сам з часам пазбудзецца бальшавіцкіх дарадцаў ды задушыць у сябе камунізм... Пасьля гэтага будзе магчыма і палітычнае аб'яднаньне абодвух крылаў Куо-Мін-Тангу (Нацыянальнай Партыі).

Сам Чанг-Кай-Шэк у сябе ліквідуе ўсе камуністычныя арганізацыі, заклікаючы ўстрымлівацца ад усякіх нападаў на чужаземцаў.

Толькі вось паглядзім, што запяе гэты Чанг-Кай-Шэк, калі яго войскам, злучаны з ханькоўцамі, прыдзецца пад Пэкінам, Цянь-Дзінам ды Мукдэнам ваяваць ня толькі з кітайскімі войскамі Чанг-Тсо-Ліна, але і з рэгулярнымі войскамі Японіі ды Англіі...

Як адбываюцца гмінныя выбары.

Сучасныя выбары гмінных самаўрадаў адбываюцца на падставе распараджэньня Генаральнага Камісара Усходніх Зямель з 1919 году. Падаем тутака галоўныя пункты гэтага распараджэньня.

Гмінны самаўрад складаецца з войта і радных, лічба якіх складае $^{1}/_{10}$ частку лічбы сяброў валаснога сабраньня.

Гмінны самаўрад выбіраецца гмінным сабраньнем, якое творыцца гэтак:

Кожная гміна дзеліцца на выбарныя абводы галасаваньня. У абвод уваходзе памагчымасьці адна вёска, фальварак, ці асада, але можа ўваходзіць і больш, або вёскі могуць быць дзелены на два і больш абводаў.

Кожны абвод выбірае сваіх дэлегатаў у гміннае сабраньне. Лічба сяброў гміннага сабраньня мусіць быць ня менш 100 і ня больш 150. Лічбу сяброў гміннага сабраньня, якую выбіраюць абводы, вызначае павятовы камісар.

Калі ўжо выбраны ўсе сябры гміннага сабраньня, дык назначаны адміністрацыяй гмінны выбарны камітэт абвяшчае дзень і гадзіну, калі мае адбыцца гміннае сабраньне.

Сабраўшыся, сябры гміннага сабраньня выбіраюць **Гмінную Раду**. Выбары — роўныя, тайныя і прапорцыянальныя, галасаваньне адбываецца не на паадзінокіх кандыдатаў, **а на сьпіскі кандыдатаў.**

Пасьля адчыненьня сходу старшынёй гміннага выбарнага камітэту, старшыня гэны тлумачыць падставы выбараў, а тады абвяшчаецца перарыў дзеля **укладаньня і падачы сьпіскаў.**

Сьвядомыя сяляне павінны быць да гэтага **падгатаваны загадзя**, згаварыўшыся наперад аб кандыдатах. **Лічба кандыдатаў павінна быць ў паўтара раза большая, чым лічба выбіраных радных.** Калі на сьпіску менш кандыдатаў, яго ўневажняюць.

Сьпісак маюць права падаць **кожныя пяць сяброў гміннага сабраньня**, якія мусяць пад ім падпісацца. За няпісьменных на іх просьбу падпісвае сьпісак у іх прысутнасьці старшыня гміннага выбарнага камітэту.

На сьпіску трэба напісаць **імя і прозьвішча** кожнага кандыдата, ягоны **век** (колькі мае гадоў), **чым займаецца і дзе жыве.** Кандыдатаў трэба **панумараваць** парадкавымі нумарамі.

Пасьля падачы такіх сьпіскаў старшыні гміннага выбарнага камітэту, апошні правярае, ці кандыдаты карыстаюцца выбарным правам і ці маюць 25 гадоў. **Добра**, каб кожны меў з сабой дакумэнт, які сцьвярджае ягоны век. Калі-б гмінны выбарны камітэт забракаваў які сьпісак, падаўцы яго могуць яго замяніць, ці зьмяніць у ім забракаванага кандыдата.

Усе паданыя і прызнаныя важнымі кандыдацкія сьпіскі нумаруюцца гмінным выбарным камітэтам, і ўжо **на нумары падаюцца галасы выбаршчынамі** — сябрамі гміннага сабраньня. Картачкі з нумарамі мусіць даць кожнай групе выбаршчыкаў, якая выставіла свой сьпісак, старшыня гміннага выбарнага камітэту. Гэтыя нумары бяз ніякіх дапісак і падпісаў укладаюцца ў канвэрт і падаюцца старшыні. Кожын выбаршчык павінен мець пры сабе дакуманты, сцьвярджаючыя ягоную асобу, каб старшыня ня мог яго аддаліць ад выбараў.

„Зямельная рэформа“.

„Роботнік“ піша:

„Год прайшоў ад часу маёвага перавароту, але справа зямельнай рэформы — ня рушылася з месца. Дык як-жа яна магла зрушыцца з месца, калі ў урадзе сядзяць яе заклятыя ворагі? Жыцьцё ня жджэ. Польшча—адзіны край, які дагэтуль захаваў у сябе перадваенныя зямельныя стасункі. З кожным месяцам труднасьці растуць, задача вырастае да аграмадных разьмераў, кідаючы цень на ўсё жыцьцё Польшчы“. Год прайшоў дарэмна; сялянскія і работніцкія масы страцілі зусім веру ў тое, што іх лёс палепшыцца з рук „маёвага ўраду“... Як ведама, мін. Станевіч заявіў, што да зямельнага закону 1925 г. трэба сьпярша апрацаваць аж 88 „выканаўчых распараджэньняў“... А на гэта-ж патрэбны час... А пакуль-што—„маем спэкуляцыйную парцэляцыю, якая стварае безрабоцьце на вёсцы, абапертае на крыўдзе батрацкай“. Гэтая парцэляцыя, якую гэткім чынам падтрымлівае ўрад, касуе запраўдную зямельную рэформу, як задачу сацыяльную, што мае паправіць дабрабыт шырокіх безьзямельных і малазямельных масаў.

„Палітыка Нясьвіжа была магільным камянем для зямельнай рэформы. Але камень гэты адваліць сам народ“...

У тэй-жа газэце ня так даўно п. Навіцкі паказаў, да чаго вядзе гэтая пратэгаваная, ці ў лепшым выпадку — талераваная ўрадам „спэкуляцыйная парцэляцыя“. З зямлёй—ад 1925 г., асабліва-ж у апошнія часы, творыцца запраўдная вакханалія. — Цэны на зямлю растуць так, што ад паловы 1925 г. яны ўзрасьлі наагул на 150 прац., ці—**ў два з паловай раза!**

П. Навіцкі кажа: „адносная лёгкасьць здабыцьця дзяржаўнага крэдыту„ (дзе гэтая „лёгкасьць“, аб гэтым у нас беларускі земляроб ня ведае!) сама сабой, павялічаючы лічбу ахвотнікаў-кандыдатаў на зямлю, падбівае ўгару цэны. Але з прычыны таго, што ня выконываецца закон, які нармуе цэны зямлі ды ахоўвае—ў пэўнай слабой меры — правы на яе малазямельных і безьзямельных, дык — вясковыя багатыры кулакі, якія ня маюць права на набыцьцё зямлі, даюць за яе такія цэны, што зусім зьбіваюць канкурэнцыю „ўпраўненых законам набыўцоў“... Аўтар кажа, што ён ведае выпадкі, калі сяляне ня толькі плацілі абшарнікам вымаганую імі цану за зямлю, але ўдадатак—апрача таго—аддавалі яму-ж і атрыманыя з Дзяржаўнага Зямельнага Банку пазыкі... Поўная самаволя абшарнікаў, якія, як ведама, заўсёды мелі пад сваімі магутнымі ўплывамі амаль ня ўсе Зямельная ўстановы на мясцох, „пералічыла“ мясцовыя цэны ў злотых—„на золата“, гэта значыць; замест злотых па сучаснаму курсу, абшарнікі бяруць „па курсу Грабскага“—лічучы па 5,18 зл. за даляр... Гэтае „пералічэньне“ адразу падняло цэны амаль не ўдвая. І вось, мясцовыя „Зямельныя Ужэнды“ і цэнтральныя ўлады дапускаюць і гэта. Дык, як сцьвярджае аўтар,—ня толькі дапускаюць, але і самі даюць прыклад такой зусім недазволенай законам спэкуляцыі. Сам Дзярж. Зямельны Банк, набыўшы для парцэляцыі маёнтак у Кутнаўскім павеце, сьпярша абвясьціў, што будзе прадаваць зямлю па 400—600 злот., а калі пачаў парцэляваць, дык жадаў ужо па 800 — 900 зл... А прадаваў дык ажно па 1000—1100 зл. за гэктар! Але і гэта не канец, бо, калі Банк пачаў рабіць рахункі, дык „пералічыў“ сучасныя абяговыя злотыя (па курсу 8,90 за даляр) на „злотыя ў золаце“ (па курсу 5,18). Гэткім чынам зямля падскочыла да 1700 — 1900 злот. за гэктар!—І ўсё-ж зямля раскупляецца. Але, ведама ж, купляецца толькі такімі набыўцамі, якія могуць плаціць гэткія ліхвярскія цэны... Вясковая бедната, мала- і без-зямельнікі, астаюцца без зямлі... „Зя-

Тры агні.

То ня зоры мігцяць
У небасхіле тускнеючы,
То далёка зігцяць
Тры агні, чырванеючы.
Загарэліcь яны,
Калі сілай цудоўнаю
Дакрануліcь зямлі
Сьлёзы люду працоўнага,
Калі першы з грудзей
Выйшаў енк пад няволяю,
Калі сьлёзы з вачэй
Пацяклі пад нядоляю.
Увакруг тых агнёў
Цемра — ймгла рассьцілаецца,
І павеў халадоў
Ад яе разьлятаецца.
Чуць дарога відна, —
Быццам вуж, вывіваецца,
Праз сірочы паля
Да агнёў прыбліжаецца.
Па дарозе народ
Грамадой пасуваецца
Упярод, упярод...
На агні прыглядаецца.
То ня зоры мігцяць
У небасхіле тускнеючы,
То далёка зігцяць
Тры агні, чырванеючы.
Не патухнуць агні,
Тыя зоры цудоўныя,
Покі будуць ісьці
Па дарозе працоўныя.
Не патухнуць агні,
Покі гнёт над працоўнымі,
Покі будуць яны
Вам, паночкі, ня роўнымі!

Улад. Ініцкі.

Дзьве дарогі.

Марка ехаў з малога мястэчка, дзе арганізаваў пасольскі мітынг. Меў прыехаць адзін з тых паслоў беларусаў, што цяпер пакутуюць у найцяжэйшым вастрозе ў Польшчы—Вронках. Але мітынг не адбыўся: ня было пасла, — і колькітысячная грамада сялян пачала разыходзіцца.

Быў пачатак зімнае вясны. Марка ехаў. Ен быў пахмурны, нездаволены. Ясна, што за ім сягоньня сачылі, — але ці толькі сягоньня? Ці сягоньня, ці праз месяц, ўсё роўна пасадзяць у клетку. Марка ведаў, што так будзе. Але гэта яго ня пужала.

Бушаваў шалёны вецер, каплі дажджу са сьнегам хлясталі прост у твар Марку, але ён навет ня хіліў галавы. У яго галаве праносіліся думкі аб другім. Вось ён малады, з гарачай душою, аддае ўсё, што можа, гаротнай сваей Бацькаўшчыне і таму сярмяжнаму народу, што церпіць і цярпеў праз векі. Думаецца яму, што многа, многа другіх такіх-жа хлапцоў працуе так, як ён, іх ня відна цяпер, але работа іх шчырая відаць, хто не сьляпы — бачыць. Вёска наша цікавіцца газэтай, чуваць „Ад веку мы спалі“. Прачынаецца Беларускі Працоўны Народ! І ўсе старыя думкі аб сабе, аб тым, што яго, маладога хлопца, могуць пасадзіць у турму не сягоньне, дык заўтра, — прапалі. Думалася аб магучай творчай сіле працоўнага Народу і было радасна, хацелася жыць, хацелася працаваць, сваё „я“ выкінуць і аддаць яго вялікаму магутнаму „Я“ Народу, ды толькі ім адным жыць! А вецер заглядаў проста ў вочы Марку, і здавалася, што стараўся пахіліць яго голаву. Радасна было ў думках Маркавых, хацелася змагацца з ветрам, хацелася вялікае барацьбы. Дзьміце, ветры! Шуміце, буры! Але зламаць можаце толькі крохкую асіну, а моцных дубоў, што растуць магутным лесам, вам з каранём не павырываць! Дарэмная праца!

Радасна нясьліся ў шырокую даль з ветрам гукі песьні: „...Мы знаем, што трэба рабіць“... Даведаліся ўжо!

Марка ехаў...

. . . .

Арышты. Дэфэнзыва. Доўгія гады вастрогу...

Доля Маркі была такая, як і многіх другіх сыноў вёскі і места Беларусі: разам ходаліся, разам цярпелі.

Хто не сядзеў у вастрозе, той ніколі ня дасьць веры, што ў турме больш гарачае і кіпучае жыцьцё, чым на волі. Думкі, праўда, ня маюць граніцы,—у думках можна ляцець усюды; але за тое дзеяльнасьць чалавека павінна адбывацца ў пэўных цесных рамках, і тая энэргія, што разыходзілася-бы на волі на ўсе бакі, — тутака, у турме, ня выходзіць за чатыры сьцяны. Што дзень трэ' было змагацца за сваё права палітычных вязьняў. Узьнімаліся галадоўкі, падчас якіх цяжка было таму вязьню, на якога хтось з вартаўнікоў меў вока... Але кожную барацьбу Марка сустракаў з радасьцю; едучы на барацьбу, ён ніколі і ў думках навет ня меў, што ходаньне будзе зламана, — ён верыў толькі ў перамогу. Чым больш прыхадзілася змагацца, тым ляпей гартаваліся ўсе: толькі шкло ламалася, а сталь крэпчэла і ставалася цьвёрдай, нязломнай.

Марка з вясковага хлопца за гады турмы перарабіўся ў сьвядомага барацьбіта. Ен быў той стальлю, што ў бурах, у вагні набірае вялізарнае моцы. Але турма, галадоўкі, зрабілі сваё. Чырвоны твар вясковага хлопца пабялеў, колькі ў боках часта не давалі спаць, аднак малады арганізм шмат часу ходаўся з хваробай. Марка захварэў на скрацечныя сухоты. А калі ўжо асталося жыць толькі некалькі месяцаў, выйшаў з вастрогу—уміраць!..

Людзі кажуць, што цывілізацыя нічога ня варта. Няпраўда! Гатэнтоты сваіх палонных ня мучылі—адразу елі і ўсё. А цяпер? цяпер ня тое: пускаюць уміраць—на волі!

. . . .

Марка зноў ехаў. Тая самая дарога, што й колькі гадоў назад, ізноў сьцюдзёная вясна—і апошняя ў яго жыцьці. Вецер-свавольнік дзьме прост у вочы Марку.

...Успомнілася Марку, як колькі гадоў назад ехаў ён малады, здаровы, з вялікай ахвотай да змаганьня, як тады яшчэ ён ахвяраваў сваё маладое жыцьцё, які ён быў тады вясёлы, здаволены. А вось цяпер у яго нічога няма: ні здароўя, ні свайго жыцьця, ні сілы; ляжыць на падушцы і ўстаць навет сам ня можа.

І раптам захацелася хоць адну мінуту пажыць тым жыцьцём, мець тое пачуцьцё, што меў ён колькі гадоў назад, наставіць вочы і грудзі проціў ветру і змагацца з ім.

Яму памаглі: адзелі, пасадзілі на воз.

Сабраўшы апошнія, сілы Марка ўстаў супраць ветру, і з хрыпам і з крывёю вырвалася з горла ў яго: „Ты мяне цяпер ломіш, я падаю, але ці зломіш нашы рады?!. Ніколі“!!!

З хрыпам ён упаў,—упаў, каб больш ня ўстаць. Толькі чырвоная, як сьцягі працоўных, кроў цякла праз нос і зубы...

Марка ня ехаў: яго ўжо вязьлі!

Чэрвень—1927 г.

П. Агінскі.

мельная рэформа" ідзе міма іх галодных ратоў, выклікаючы страшэннае нездаваленьне.

Зямля ўцякае з рук беднага хлебароба, які ніяк ня можа, зьбіраючы грошы на зямлю, угнацца за ростам цэнаў на яе. „Два гады назад ня мог ён дакупіцца, скажам, 5 гэктараў па 400 зл., бо ня меў патрэбных 2000 зл. Цяпер, дапусьцім, разам з пазыкай з Банку, мае гэтыя 2000 зл. Але ж за тыя-ж 5 гэктараў павінен ужо заплаціць ня 2000 зл., але аж — 5000. „Гэткім чынам, зямля „ўцякае" ад яго, як зачараваная... Калі навет ён атрымае 60 прац. пазыкі, дык і то яму будзе нехапаць усьцяж тых самых 2000 злотых, якіх ён ня меў 2 гады назад. З гэтага відаць, што ўсе тыя „крэдытовыя палёгкі", якія „забясьпечывае" беднаму набыўцу Закон, ды аб якіх так красамоўна казаў у Сойме мін. Станевіч, астаюцца на паперы...

ХРОНІКА.

Рэпрэсіі проці Работніцкага Камітэту. Віленская адміністрацыя ўжо распачала рэпрэсіі проці **Аб'яднанага Работніцкага Камітэту**, да якога, як ведама, далучыліся і працоўныя беларусы места Вільні.

Камісар ураду адмовіў даць дазвол на цэлы рад намечаных камітэтам перадвыбарных мітынгаў: двух—11-га чэрвеня, пяцёх—12-га і аднаго 16-га.

Расклееныя на Новым Сьвеце адозвы Камітэту у беларускай, польскай і жыдоўскай мове, былі пазрываны паліцыяй. Такі-ж лёс сустрэў іх і ў другіх часьцях места.

„Выкваліфікаваны" польскі настаўнік. „Дзен. Віл." паведамляе: „У Ашмянах арыштаваны вучыцель пачаткавай школы Куліковскі — за немаральныя паступкі адносна да маладетніх вучаніц. Як сьцьверджана, ён учыніў агіднае злачынства адносна да больш як дзесятка дзяўчынак, выбіраючы сваіх ахвяр пераважна спаміж незаможных сям'ей".

Калі ўжо „сама" обстава газэта зьмяшчае гэткую вестку, дык можна сабе прадставіць, што вычвараў „шырыцель польскай асьветы" з беларускімі дзяўчынкамі, дый сколькі ўзапраўднасьці ахвяр папалася у рукі гэтага злачынцы... Вось, табе і „кваліфікацыя"!

Палітычны працэс. 28-га траўня с. г. Акружны Суд у Слоніме разглядаў справу 10 цёх беларусаў, абвінавачаных з арт. 129. М. Скок — на 1 год турмы з залічэньнем 10 месяцаў сьледчага вастрогу, П. Сэркевіч—на 10 месяцаў з залічэньнем 10 месяцаў сьледчага вастрогу, А. Багданчук, А. Міско, С. Дабрыян, Я. Вішоўскі і С. Фінькевіч — на 1½ месяца сьледчага вастрогу, І. Мароз, В. Міско і А. Марчык — апраўданы.

Працэс радавых шпіёнаў у Віленскім Судзе. 11 чэрвеня ў Віленск. Акр. Судзе адбыўся працэс сяброў шпіёнскай арганізацыі на тэрыторыі Дзісьненшчыны.

Судом засуджаны: чыгункавы ўрадовец Міхал Чаеўскі—за ваеннае шпіёнства на карысьць СССР—на 5 гадоў цяжкай турмы з пазбаўленьнем правоў; на 5 з паловай гадоў лёгкага вастрогу (дом паправы) засуджана 3 падсудныя: Яўхім Селянік, Ян Станкевіч і Майсей Марковіч; на 5 гадоў дому паправы—Уладз. Баброўскі і Міх. Васілевіч; Цімох Гойгель—на 4 гады 6 мес.; Андрэй Аніковіч—на 4 г.; Андр. Кавалёў—на 3 г. 6 мес.; Даніла Васілевіч і Аніс Ходзька—на 3 гады кожны. Рэшта—5 абвінав.—апраўданы.

Замахі і катастрофы. Польскія газэты падаюць два вельмі характэрны факты з апошніх дзён, якія сталіся на тэрыторыі Заходняе Беларусі.

9-га чэрвеня між станцыямі вузкакалейкі Янаў і Камень-Каширскі чыгункавая служба перад самым праходам поезду заўважыла пакладзеную на рэйках калоду, датарнаваную да шырыні рэек і прыгнаную клінамі. Калоду пасьпелі зьняць і гэтак не дапусьціць да няўхільнае катастрофы.

11-га чэрвеня ў 8 гадз. раніцы каля ст. Блудэнь, на лініі Бярэсьце Баранавічы, з нявысьненае дагэтуль прычыны разьехаліся рэйкі, што выклікала катастрофу. Таварны поезд саскочыў з каляіны, 7 вагонаў разьбіты. Кіраўнік поезду ранены цяжка, два кандуктары—лёгка.

Выстаўка пры Радашкоўскай Беларускай Гімназіі ім. Францішка Скарыны.

Дзякуючы ініцыятыве старшыні Таварыства Беларускае Школы сэнатара Уласава, стараньнямі арганізаткі пры жаночым інтэрнаце гімназіі майстроўні ручных работ, М. Смалонскай, вучыцелькі ручн. раб. Ольгі Васілеўны і распачаўшай сваю працу 1-га красавіка пад кіраўніцтвам мастака Я. Драздовіча мастацкай майстроўні, — у памешканьні апошняй адбылася трохдзённая (з 5 па 7 чэрвеня). Выстаўка якая моцна зацікавіла мясцовае грамадзянства.

З ручных працаў гімназістак найбольш выдзяляліся работы — Алёны Гаўрылік, Ніны Трахімчык, Вольгі Цьвірко, сясьцёр Даўнаранак і Нямцэвічанкі. З маляўніцкіх-жа працаў вучняў мастацкай майстроўні — малюнкі гімназістаў — М. Сеўбы, С. Жураўлёва і А. Маргайліка.

Наймацнейшая-ж эстэтычнае ўражаньне рабілі на гасьцей пакіненыя на сваіх мясцох у майстроўні (дзеля дэкарацыі) абразы арганізатара гэтай выстаўкі Я. Драздовіча.

Пешаход.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ

З нашага жыцьця.

(Мілейчыцы, Бельшчына).

Яшчэ пару гадоў таму назад наш заходні куток Беларусі з вялікай агідай адвярнуўся ад Валэйшаўска-Паўлюкевічаўскай кумпаніі і ад іх дэфэнзыўнае газэты „Грамадзкі Голас". Нашы грамадзяне ведалі толькі адну сваю газэту „Беларускую Долю", хоць ведалі, што выходзіць яшчэ хадэцкая „Krynica", але ею ніхто ня цікавіўся. Было колькі дзесяткаў падпішчыкаў, якія рэгулярна пасылалі што месяц грошы ў сваю газэту. Але настала восень 1925 г. Амаль што ня ўсе падпішчыкі прайшлі праз дэфэнзыву, якая вады і шомпалаў не шкадавала. Усе папрабавалі вастрогу, хто прасядзеў колькі месяцаў, а хто і цяпер сядзіць. За гэты час многа перамен зрабілася. Цяпер да нас апроч „Нашае Праўды" прыходзіць яшчэ і „Сялянская Ніва" і „Беларускае Слова". „Нашу Праўду" у нас чытаюць з ахвотай, бо ведаюць сялян, хто іх прыяцель, а хто здраднік; чытаюць навет і супольна, зьбярэцца колькі сялян у адну хату і слухаюць аб сваей нядолі. Мела-б у яшчэ-б пэўныя сымпатыі „Сялянская Ніва", калі-б ня тая лаянка, якая ў ёй зьмяшчаецца на заслужаных беларускіх дзеячоў, якіх Беларускі Народ ведае не адзін год, як барацьбітаў за лепшае заўтра, перадавікоў працоўнай гушчы. Пасол Ярэміч у нас страціў пашану зусім, як грамадзкі дзеяч, за яго стацьцю ў газэце. Мы ведаем, паночкі, хто такі Антон Луцкевіч, і ведаем, за што вы так лаеце яго!

Прыходзіць яшчэ да нас „Беларускае Слова" да 16 падпішчыкаў „Нашае Праўды". Нашае грамадзянства ведала яшчэ 3 гады назад аб газэце Паўлюкевіча і К-о, і вось цяпер гэтая кумпанія якімсь спосабам раздабыла адрэсы чэсных людзей і завалівае нас сваей газэтай, якой амаль што ніхто з нас ніколі ня чытае. Але вось, цяпер прачытаўшы № 17 „Бел. Слова", мы вельмі абурыліся, як то да гэтага часу давалі такім людзям, як паны з „Бел. Слова" шкаляваць наша імя прысылкай правакатарскіх газэт. Пагаманіўшы паміж сабой, мы, усе сяляне, каму дарагое чэснае імя беларуса, пастанавілі, дамагацца ад Паўлюкевіча, каб ён спыніў да нашае гміны высылку свае правакатарскае газэты, аб чым заяўляем яму галосна праз прэсу. А як ня спыніць, падамо ў суд за абразу грамадзянскага гонару,

Ад Мілейчыцкае гміны прэч рукі, паночку Паўлюкевіч, тыя рукі, на якіх кроў нашых сыноў, бацькоў, брацьцяў, цяганых па дэфэнзывах!!!

Пакуль прыходзіць на нашы прозьвішчы „Бел. Слова", нам здаецца, што тысячы дзяцей, у якіх тата сядзіць у вастрозе, што мацяры і бацькі гарамычныя праз сьлёзы з агідай дзівяцца на нас!!!

Заклікаем усіх чэсных беларусаў гнаць ад сябе правакатараў калектыўна па прыкладу нашае гміны.

Ад імянi чэснага грамадзянства Мілейчыцкае гміны, якія ня хочуць мець нічога супольнага з дэфэнзыўным „Белар. Словам"

Тымашэвіч Пётра.

3-га чэрвеня 1927 г.

Ня варта свайго чурацца.

(Бельскі павет).

У вёсцы Арэшкава, Белавежскай вол., ёсьць шмат моладзі, і ўся гэта моладзь пачынае паддавацца палянізацыі, а навет пачынае працаваць над пашырэньнем польшчыны сярод сваіх братоў беларусаў. Так зімой у мясцовай польскай школе пад кіраўніцтвам польскага вучыцеля „галілея" з львоўскай кваліфікацыяй і з учасьцем тутэйшых грамадзян Пяткевіча Міхала, Пяткевіча Васіля і Баравіка Карпа было пастаўлена некалькі спэктакляў у польскай мове. Вядома, што ўвесь даход пашоў на карысьць гэтага польскага вучыцеля. Тутэйшыя грамадзяне, што прыймаюць учасьце ў пашырэньні польшчыны, зваходзяцца на службе, і таму так стараюцца падлізацца да польскага начальства. Так М. Пяткевіч служыць лясьнікам у Старынскім надлясьніцтве. Калі арыштавалі нашых паслоў, то гэты самы Пяткевіч хадзіў па вёсках і крычаў, што беларускіх паслоў арыштавалі, але што іх трэба было ўсіх навет павешаць.

Дык вось, браточкі, якія сярод нас ёсьць людзі, што аж стыдна прызнацца! Стыдна Нам, Арэшкаўцы, адракацца ад ўсяго свайго роднага і замест сваей — разьвіваць чужую кольтуру. Але пэўне-ж народ наш разумее работу розных Пяткевічаў і ім падобных і з агідай адкіне іх ад сябе; разумее ён добра, чаму яны прыслухоўваюцца да розных панкоў і паўпанкаў, бо ў гэтым маюць сваю асабістую карысьць і ня гледзячы на тое, што ня раз можа топяць сваіх-жа родных братоў беларусаў. Я пэўны ў тым, што сяляне нашы і надалей будуць вымагаць ад ураду толькі свае беларускае школы замест польскае, у якой-бы дзеткі нашы ня так мучыліся пры навуцы, бо разумелі-бы ўсё, ды і вучыцель знайшоўся-б такі, які ведае добра нашае жыцьцё і нашы патрэбы, які паходзіць адгэтуль і знае нашу мову. Есьць-жа ў нас вучыцялі яшчэ лепшай кваліфікацыі, чым панкі з львоўскай кваліфікацыяй, што сягоньня вучаць у нас.

Мясцовы.

Культурная праца на вёсцы.

(Слонімскі павет).

У чацьвер 2-VI с. г. на праваслаўнае Усшэсьце моладзь в. Острава, Міжавіцкае гм., Слонімскага пав., пад кіраўніцтвам гр. Тодара Ліхача наладзіла спэктакль у в. Ст. Дзевяткавічы.

Адыграна было: „Выбары старшыні" і „Зьбянтэжаны Саўка". Ня гледзячы на тое, што амаль ня ўсе артысты выступалі на сцэну першы раз, сыгралі вельмі добра, публікі, праўда, было ня вельмі многа, а то дзеля таго, што, як чуваць было з разгавораў, шмат цяпер такіх людзей, каторыя ня маюць ані воднага гроша ў кішэні, аднак тыя, каму ўдалося купіць білет, вельмі былі задаволены, і пакідалі тое старае гумно з надзеяй, што зараз і ў іх вёсцы, у гэткім самым гумне, пакажуцца свае артысты і пачуецца са сцэны свая родная мова.

Чэсьць Вам, краса — моладзь, астраўскае і ўсяе нашае Бацькаўшчыны!

К. Зазуля.

Наш поп.

(в. Шэні, Пружанскага пав.).

Каб сяляне Засімавіцкае парафіі ішлі па сьлядох свайго айца духоўнага Язэпа Марціновіча ды дзяка Лабэкі, дык не хапіла б у Польшчы гарэлкі... за раз гэныя пастыры выпіваюць 5 бутэлек гарэлкі, як гэта было на вясельлі ў Янкі Воласа, куды няпрошаныя госьці ўварваліся сілаю. А аб характары нашых пастыраў пасьведчыць ніжэйпаданае: Селянін в. Шэні, Антон Волас паехаў у Засімовічы да памянутага пастыра браць шлюб, за што ад яго зажадаў 70 злотых. Нямогучы даць такое агромнае сумы, Волас даваў 30 злотых. Поп-жа цьвярдзіў адно: „Дасі 70 злотых—зьвянчаю".

Калі Волас стаў тлумачыцца, што грошаў няма, дык пастыр аблаіў яго сьвінёю, і сказаў: ня трэба было жаніцца. Тады заставалася Воласу рабіць адно: ехаць нявенчаным да дому, што ён і думаў зрабіць, бо выйшаў ужо з царквы. Поп мусіць адумаўся, убачыўшы гэта, заклікаў у царкву, і згадзіўся вянчаць за 30 зл. Але ўсё ж-ткі спагнаў сваю злосьць на Воласу, бо так натузаў беднага сваімі царкоўнымі „фармальнасьцямі", што чуць той ня ўцёк з царквы. Трэба адзначыць, што разам з Воласам было некалькі пар маладых, дык у тых поп ня вымагаў „фармальнасьцяў", бо яны далі па 70 зл. Да таго наш духоўнік часта зьбірае ад сялян грошы: то на абразы, то на харугві, але ні абразоў, ні харугвяў нідзе няма, і мусіць хутка зьбіраціме на рызу, якую у Стараволі парваў Шэльвах, выкідаючы ноччу п'янага папа з хаты.

Дык вось, людцы, на што наш поп здольны.

Агонь.

З Радавае Беларусі.

На беларускай сцэне.

Як ведама, ад пачатку сэзону 1926—27 году ў Радавай Беларусі лічба беларускіх дзяржаўных тэатраў падвоілася: апрача Першага — у Менску — адчыніўся другі Б.Д.Т. у Віцебску.

Першы Б.Д.Т. у Менску за першыя 4 месяцы зімовага сэзону (пачынаючы ад кастрычніка) даў наступныя прэм'еры—апрача паўтарэньняў даўней стаўленых п'ес: **„Вір"**—вольны сцэнічны твор на фоне гісторыі Літвы-Беларусі XIII сталецьця — А. Рамановіча з музыкай Аладава-Фідлона; **„Тутэйшыя"**—Янкі Купалы; **„Зірок"** — псыхалягічная драма В. Шашалевіча ў 7 абразох — з жыцьця глухое вёскі ў Магілёўшчыне з 1920 году; п'еса для дзяцей і юнацтва **„Стралок Тэль"** па тэксту Заяіцкага. Апрача гэтых пастановак на вялікай сцэне Б.Д.Т., ставіліся на малой сцэне (б. Чырвоная Саля)—у агульнай лічбе 19 спэктакляў—гэткія прэм'еры: **„Лес цёмны"**—драма ў 5 актах М. Ільлінскага, якая малюе падзеі ў зарубежнай вёсцы; **„Эльга"** — драма Гаўптмана ў 4 актах; **„Зялёны какаду"**—п'еса ў 1 акце з часоў Вялікай Францускай Рэвалюцыі—А. Шніцлера. Адноўлены і пастаўлены так-жа: **„Рысь"** — паводле апавяданьня Э. Ажэшкавай і **„Паўлінка"**—Янкі Купалы.

Апрача таго Б.Д.Т. наладзіў пяць **сымфанічных канцэртаў**, з якіх адзін быў пасьвячоны спэцыяльна беларускай песьні і музыцы.

Другі Беларускі Дзяржаўны Тэатр у Віцебску распачаў сэзон толькі ў канцы лістапада пастаноўленай п'есы Ільлі Бэна **„У мінулы час"**. На працягу лістапада і сьнежня прайшлі яшчэ прэм'еры: **„Сон у летнюю ноч"**—камэдыя Шэксьпіра, **„Цар Максімільян"** у апрацоўцы М. Міцкевіча, ды **„Астап"** Глобы.

На далейшы сэзон—ад лютага да мая—быў выпрацаваны гэткі рэпэртуар беларускіх дзяржаўных тэатраў:

І-шы Б.Д.Т.: балетны спэктакль пад рэжысэрствам М. Гаява („Вальпургіева ноч" з опэры „Фауст", „Палавецкія скокі" з опэры „Князь Ігар" і інш.); п'еса **„Над Нёмнам"** М. Грамыкі—з жыцьця Заходняе Беларусі; **„На купальле"** М. Чарота — з музыкай Тэраўскага і Аладава, **„Цэмант"** Гладкова; другі балетны спэкт. Шчэрбініна — арыгінальны беларускі.

ІІ-гі Б.Д.Т.: **„Эрос і Псыха"** Жулаўскага—у перакладзе Янкі Купалы; **„Вакханкі"** Эўрыпіда.

Як бачым, рэпэртуар дужа паважны і добра сьведчыць аб нашым маладым сцэнічным мастацтве.

Усячына.

Хімічны громаадвод.

Дзеля забясьпечаньня электрычных апаратаў, радыёпрыёмнікаў і тэлефонаў ад маланкі і залішняга напружаньня электрычнасьці зараз надумана простая прылада, якая працуе на падставе хімічных законаў. Гэта прылада мае круглы выгляд, з дыямэтрам у 150 мілімэтраў і вышынёй у 20 мілімэтраў. Галоўная частка прылады—перакісь сьвінца, які знаходзіцца ў сярэдзіне прылады. Пакуль ток не небясьпечны, г. зн. не перавышае 250 вольт, прылада не працуе; але як толькі напружаньне пераходзіць за 250 вольт, прылада пачынае працаваць і ўводзіць лішкі ў зямлю. Калі нармальнае напружаньне лічыцца больш за 250 вольт, дык тады ўжываецца некалькі такіх апаратаў, якія кладуцца адзін на другі і замацоўваюцца ў супольную рамку.

Навіна ў вывучэньні сну.

Амэрыканскі вучоны Рыхтэр абвясьціў вынікі сваіх наглядаў за працэсамі, якія адбываюцца ў арганізьме чалавека ў часе сну. Тая думка, нібыта самы моцны сон бывае пад раніцу, аказалася памылковай. Таксама памылка і тое, што сон дасягае найбольшай глыбіні ў канцы другой гадзіны сну і пасьля хутка слабее. Глыбіня сну адпавядае электрычнаму супраціўленьню арганізму. Па досьледах Рыхтэра, моцны сон у некаторых выпадках павялічваў электрычнае супраціўленьне арганізму соннага чалавека разоў у 15—17. Людзі, якія ў сьне чула адносіліся да самых слабых гукаў, выяўлялі слабае электрычнае супраціўленьне. Як толькі чалавек прачынаецца, электрычнае супраціўленьне ў момант падае.

Паветраны паром.

Амэрыканец Гэнрыксон склаў надзвычайна цікавы праэкт „паветранага парому" дзеля пераправы праз раку. Гэнрыксон прапануе саджаць людзей у спэцыяльны снарад і літаральна выстрэліваць іх на другі бераг. На беразе—спэцыяльная ўстаноўка з шэрагу аграмадных калёс, якія круцяцца адно хутчэй за другое. Першае каляса робіць 400 абаротаў, апошняе—2.000 абаротаў у мінуту. Снарад стаіць на рэйках, якія накіроўваюць яго, а калёсы даюць яму рух. Снарад, сунучыся па рэйках, ідзе хутчэй і хутчэй, выстрэліваецца і ляціць на другі бок ракі, дзе спускаецца ў ваду і далей ужо даплывае пры дапамозе грабных вінтоў. Аўтар праэкту кажа, што такім чынам магчыма будзе перапраўляцца на адлегласьці да 3 кілёмэтраў. Хоць гэты праэкт выклікае шмат сумненьняў з боку тэхнічнага яго выкананьня, але нельга ня прызнаць яго вельмі арыгінальным.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.